

40. Âşık Abdil'in şiir evreninde dinî tasavvur ve didaktik söylem**Ömer KIRMIZI¹****Tugba GÖNEL SÖNMEZ²**

APA: Kırmızı, Ö. & Gönel Sönmez, T. (2023). Âşık Abdil'in şiir evreninde dinî tasavvur ve didaktik söylem. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 715-729. DOI: 10.29000/rumelide.1372399.

Öz

Kökenini ve ilhamını İslamiyet öncesi sözlü şiir geleneğinden alan ve yüzyıllardır içinde bulunduğu sosyokültürel şartlara göre şekillenip gelişen âşıklık geleneği, günümüzde icra ortamlarının değişmesiyle özüne bağlı kalmakla beraber kendini güncellemektedir. Geleneğin bu yüzyıldaki durumunun tespit edilmesinde yaşayan âşıkların ve eserlerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda Silifkeli Âşık Abdil, çalışmamızın odak noktasını oluşturmaktadır. Âşık Abdil, yaşadığı yörenin sosyokültürel şartlarından ötürü çocukluk çağlarından itibaren şiirle meşgul olmuş, usta-çırak geleneği içerisinde yetişmemesine rağmen geleneğin güçlü temsilcilerini okuyarak öğrenmiş ve onları kendisine usta kabul etmiştir. Müzik aleti olarak kaval çalan âşık; Uzun Mehmet, Âşık Ali, Kara Fevzi ve Âşık Velittin gibi âşıklarla yakın ilişkiler geliştirmiş, aynı meclislerde bulunarak atışmalar yapmıştır. Çalışmamızda, Âşık Abdil'in literatür taraması ile saha araştırmasından hareketle tespit edilen şiirlerinde yer alan dinî muhteva unsurları, biyografik bağlamından hareketle ele alınmış; şiir evreninden dörtlüklerle örneklendirilmiştir. İçerik incelemesi temelinde tespit edilen dinî temalar, âşık edebiyatı şiir geleneği bağlamında metin merkezli bir bakış açısıyla biyografik bağlam dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Günümüz âşıklık geleneğinin mahallî temsilcilerinden biri olan Abdil'in sanatını çağdaş terim, kavram ve konularla güncelleyerek geliştirdiği görülmektedir. Âşığın ilk şiirlerinde görülen lirik anlatım ve buna bağlı kullanılan aşk, ayrılık, eleştiri ve doğa sevgisi gibi temaların, âşığın olgunluk dönemine erişmesi ile birlikte yerini didaktik bir üsluba ve iman, ibadet, ahiret inancı, Allah ve peygamber sevgisi, cennet, cehennem, dua ve teslimiyet gibi dinî temalara bıraktığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak âşığın şiirlerinde tasavvufi neşveye rastlanmasa da onun şiirlerinde derin bir manevi arayış, Allah'a olan sevgi ve bağlılığın sıklıkla ele alındığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Âşık Edebiyatı, Şiir Geleneği, Mersin/Silifke, Âşık Abdil, Dinî Tasavvur, Didaktik Söylem

Religious imagination and didactic discourse in Âşık Abdil's poetic universe**Abstract**

Minstrelsy tradition, of which origin and inspiration derive from (are rooted in) pre-islamic oral poetry tradition, and which has taken shape and developed for centuries according to socio-economic conditions where it is within, is updating itself upon changing performance environments today as well as it stays royal (adhere) to its essence. Examination the living minstrels (aşiks) and their works is of importance in determining situation in this century of the tradition. In this context, Âşık

1. Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halkbilimi (Nevşehir, Türkiye), omerkrnz@nevsehir.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3393-6043 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 17.08.2023-kabul tarihi: 20.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1372399]
2. Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halkbilimi (Nevşehir, Türkiye), tugbagonensonmez@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3858-887X.

(Minstrel) Abdil of Silifke constitutes focal point of our study. Minstrel Abdil has engaged in poetry as of his childhood due to socio-cultural conditions of the vicinity in which he is living, has learned by reading strong representatives of the tradition although he has not grown up within master-apprentice tradition, and has accepted them for him as master. Piped kaval (shepherd's pipe) as musical instrument, the minstrel developed close relationships with minstrels such as Uzun Mehmet, Âşık Ali, Kara Fevzi and Âşık Velittin, and he made quarrels by presenting in same assemblies. In our study, we addressed religious content elements which appear in Minstrel Abdil's poems that were determined from literature review and field study, based on biographical context; and we exemplified them by quatrains from poetry universe. By taking biographical context into consideration, we evaluated religious themes which were determined based upon content study (examination), from a text-centric point of view, in the context of poetry tradition of minstrel literature. One of local representatives of today's minstrelsy tradition, Abdil is seen to have developed his art by updating through contemporary terms, concepts and subjects. It was determined that lyric narration which is seen in minstrel's first poems; and themes, used in parallel with that such as love, separation, criticism and nature love etc.; gave their place to a didactic style and to religious themes such as faith, worship (prayers), belief in afterlife, God (Allah), love of prophet, heaven and hell, pray and devotion (submission) etc., after the minstrel reached maturity period. In conclusion, it is seen that a deep spiritual (moral) quest, love and commitment (loyalty) to God were addressed oftenly although sophisticated joy was not encountered in his poems.

Keywords: Minstrelsy Literature, Poetry Tradition, Mersin/Silifke, Âşık Abdil, Religious Imagination, Didactic Discourse

Giriş

Türk kültürünün en önemli şubelerinden birini oluşturan âşıklık geleneği, kökeni İslamiyet öncesi ozan-baksı edebiyatı dönemine dayanan; değişen coğrafya, din, kültür gibi unsurların etkisiyle 16. yüzyılda özgün bir forma bürünen ve yüzyıllar içerisinde geçirmiş olduğu değişim ve dönüşümle günümüzde de varlığını sürdüren bir gelenektir. Köprülü, eski tarih ve tezkirelerde âşık edebiyatı geleneğine dair herhangi bir bilgiye tesadüf edilemediğini belirttikten sonra bunu devrin bedii terbiyesine bağlamakta ve uzun asırlar devam eden Acem-perestik modasının münevver sınıf ile halkın ruhunu birbirinden ayırdığını ifade etmektedir (1999, 196-200). Sonraki yüzyıllarda dahi bu geleneğin mensuplarının "herzegü", "geveze" (Çobanoğlu, 2007, 138) gibi ithamlara maruz kalmaları bu ayırımın örnekleri olarak halk ağzında somutlaşmıştır.

Araştırmacılar, âşık edebiyatı geleneğini genellikle 16. yüzyıldan itibaren başlatırlar ve buna dayanak olarak da 16. asırdan itibaren âşıkların hayatları ve şiirlerine dair bilgilere ulaşmayı gösterirler. Bu durum âşıklık geleneğinin bahsi geçen yüzyıldan evvel olmadığı anlamına gelmemelidir çünkü 16. yüzyıldan önce yaşamış şair isimlerine ve şiirlerine farklı yerlerde tesadüf edilmiştir (Balkaya, 2014, 27). Ancak âşık edebiyatının kurumsallaşarak özgün şekliyle var olmaya başlaması 16. yüzyıl itibariyledir. Âşık edebiyatının beslendiği kaynaklar ve bu edebiyatın teşekkülüne dair eserler incelendiğinde (Günay, 1999, 8-10; Köprülü, 1999; Artun, 2008, 27-32) âşık edebiyatı temsilcilerinin Anadolu'daki tasavvufi cereyanların etkisinde kaldıkları ve dervişane motiflerin etkisiyle ürün verdikleri görülecektir. Bu kapsamda Ahmet Yesevî düşüncesi çerçevesinde Anadolu'da faaliyet gösteren abdalların bu edebiyatın oluşumunda etkisi yadsınmaz (Kaya, 2003, 2). Dolayısıyla âşık edebiyatı ozan-baksı edebiyatı geleneğinin İslamiyet'ten sonra tasavvufi düşünce, Osmanlı yaşama biçimi ve kabulleriyle birleşmesinden doğmuştur, denilebilir.

Ozanlık geleneğinin devamı sayılabilecek olan ancak muhteva açısından âşık-ozan şairlerden ayrılan bu geleneğın temsilcileri Türk-İslam kültür dairesinde “derviş-şairler” olarak adlandırılmaktadırlar. Durbilmez, bu hususta derviş-şairler etrafında teşekkül eden edebiyata “Derviş Tarzı Türk Edebiyatı” denilebileceğini söyleyerek dinî-tasavvufi konuları işleyen edebiyata yeni bir ad teklifinde bulunur (2013, 2019).

Önceleri dinî-tasavvufi halk edebiyatı olarak gelişen milli Türk edebiyatı, 15. yüzyılın sonlarından sonra sosyal ve siyasî nedenlerden dolayı yeni bir oluşum içine girerek âşık edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır. Bunda “kutsallıktan arınma”, “kültürel farklılaşma” ve halkın yeni coğrafyada yerleşik düzenle “bireyselleşme”si etkili olmuştur (Artun, 2008, 29).

Âşık edebiyatının oluşum sürecine paralel olarak sanatçı tipi, işlenen konular, enstrümanlar vb. yapısal unsurlarda da değişim yaşanmıştır. Bu kapsamda “ozan” yerini “âşık”a, “kopuz” yerini “karadüzen, cura, çöğür, bağlama” gibi enstrümanlara bırakmıştır. Ozanın söylediği epik karakterli şiirler de değişmiş, artık âşıkların lirik karakterli ve profan (dindişi) mahiyetteki şiirleri söylenir olmuştur.

Âşıklık geleneği kronolojik olarak değerlendirildiğinde; 16. yüzyılda gelenek teşekkül etmeye başlayıp olgunlaşmış (Boratav, 2000, 20), 17. yüzyılda nicelik ve nitelik bakımından altın çağını yaşamış (Düzgün, 2006, 176-177), 18. yüzyılda bir duraklama dönemine girmiş (Sakaoğlu, 1998, 383), 19. yüzyılda birer mektep hüviyeti olan âşık kolları oluşmuş (Düzgün, 2007, 178), 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti topraklarında yaşanan siyasî, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeler bu geleneğın yok olmaya evrildiğini beyan eden değerlendirmelerin yapılmasına neden olmuştur (Ekici, 2011, 18).

20. yüzyılın ilk çeyreği, Anadolu toprakları üzerinde büyük değişimlerin olduğu bir zaman dilimine tekabül etmektedir. Bu kapsamda Osmanlı Devleti yıkılmış, yerine ulus-devlet paradigması üzerine Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte sosyal hayatın istikrara kavuşması, kurucu kadrolarının milli kültüre öncelik vermesi gibi gelişmeler âşıklık geleneğine yeniden canlılık getirmiştir. Bu dönemde inkılapların anlatılması ve toplumsal kabule imkân sağlamaları için de geleneğın temsilcilerinden yararlanıldığını söyleyebiliriz.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa'ya işçi göçü ile beraber gelenek kendine yeni bir icra zemini bulmuş ve geleneğın değişmeyen teması “gurbet” âşık şiiri için yeniden işlerlik kazanmıştır. Bu yüzyılın ikinci yarısında farklı iletişim araçlarının devreye girmesiyle âşıkların elektronik kültür ortamındaki görünüşleri artmış; radyo, TV, kaset, CD gibi araçlarla âşıklar eserlerini ilgililerin beğenilerine sunma imkânı bulmuşlardır. İlk çeyreği içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyıl ise çeşitlenen dijital mecralar ile popülerleşen sosyal medya platformları sayesinde “âşık tipi, icra yöntemi, işlenen konu” gibi gelenek unsurlarında büyük bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır.

Yukarıdaki satırlarda tarihî serencamını kısaca aktarmaya çalıştığımız âşıklık geleneğinin günümüzdeki görünüşünün tespitinde yaşayan âşıkların ve şiirlerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Böylelikle geleneğın günümüzdeki durumu ve yaşayan âşıkların bu geleneği sürdürmedeki başarısı tespit edilmekte, üretilen eserlerin nitelik olarak geçmişle kıyaslanmasına imkân sağlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda Silifkeli Âşık Abdil'in şiirleri biçim ve içerik bakımından değerlendirilecek, Âşık Abdil'in şiirlerinin önemli bir cephesini oluşturan dinî muhteva unsurları ortaya konulacaktır. Ayrıca geleneğın taşrada yaşayan bir âşık üzerinden betimlenmesi yoluyla güncel durumu da dikkatlere sunulacaktır.

Âşık Abdil'in şiirlerindeki dinî tasavvur unsurlarının incelendiği bu çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla tespit edilerek içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine imkân tanıyan bilimsel bir disiplindir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, 22). Bu itibarla içerik analizi yapılırken eldeki yazılı ve sözlü kaynaklardan yararlanılarak bilgilerin düzenlenmesi, içerdikleri mesajların tespit edilmesi ve teorik sonuçların çıkarılması önem arz etmektedir.

Âşık Abdil'in şiirlerinde dinî tasavvur unsurları belirlenirken İslam dininin amir hükümleri bağlamında değerlendirilen "İslam'ın şartları, imanın şartları" gibi temel kriterlerden hareketle âşığın bir Müslüman olarak bu hükümleri yorumlayışı ve dünya hayatına hangi yönleriyle uygulama gayreti içinde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla dinî tasavvur unsuru olarak belirlenen konu ve temalar İslam inancının kaynağı ve Müslümanlığın temel şartları olarak kabul edilen umdelerdir. Çalışmada Âşık Abdil'in bu hususları hangi sistematik etrafında işlediği örneklerle ortaya konacaktır.

1.Âşık Abdil'in şiirlerin bağlam özellikleri

1.1.Âşık Abdil'in hayatı

Âşık Abdil Yıldırım, 1946 yılında Silifke'nin Ovacık köyünde hayvancılıkla uğraşan yedi çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Kendi ifadesine göre asıl doğum tarihi 1943'tür. Ancak babası doğumundan üç yıl sonra nüfus cüzdanını çıkarttığı için kimlikte doğum tarihi olarak 1946 yazmaktadır (Yanar, 2010, 13). Âşık, bu durumu "Âşık Abdil" şiirinde şu dizelerle ifade eder:

Kırk üçte dünyaya gelmiş
Yörükoğlu Âşık Abdil
Kırk altıda nüfus olmuş
Yörükoğlu Âşık Abdil (Yanar, 2010, 15)

Babası Omarlı sülalesinden Durhasan Bey, annesi aynı köyden Gökgökler sülalesinden Teslime Hanım'dır.

İlkokula doğduğu köyde başlayan Âşık Abdil eğitim hayatına devam edemez. Bunda maddi imkânsızlıkların yanı sıra evdeki iş bölümü ama özellikle matematik dersindeki başarısızlığı etkili olur. Bu durumu;

İlkokulda şiirbazdı
Matematik zaten azdı
Tarlalarda çapa kazdı
Yörükoğlu Âşık Abdil (Yanar, 2010, 15)

dizeleriyle ifade eder. Abdil Yıldırım, çocukluk yaşlarından itibaren çobanlık yapmaya başlar. Esasen muzip bir mizaca sahip olduğundan bu yaşlarda, çoban arkadaşlarına ve komşularına yazdığı taşlamalarla dikkatleri çeker. Sözelimi semerinden boşanan eşeklerin veya ipinden kurtulan atların tarlalara verdiği zararı sahiplerine yazdığı dörtlüklerle şikâyet makamında dile getirir. Bu dönem onun şiiri bir oyun, eğlence olarak telakki ettiği yıllardır. Askerlik çağı gelene kadar köyünde babasının hayvanları ile ilgilenir (URL-1).

Vatanî görevinin acemilik dönemini Hatay'da, usta birliği dönemini ise Niğde'nin Çamardı ilçesinde 1966-1968 yılları arasında yapar. Askerlik dönüşü yıllarca ailesinin davarına bakar. Bu dönemde çevresinde şiire meraklı çoban arkadaşlarından mürekkep bir ekip oluşturur. Bilhassa yazdđı taşlamaları büyük bir keyif ve takdir hissiyle dinleyen arkadaşları, Âşık Abdil'i devamlı şiire teşvik ederler. 1975 yılında Ümmü Hanım ile evlenir. Evladı olmadığından kardeşinin oğlunu evlat edinir. Evlat hasretini torun sevgisine tahvil eden âşık, torunu için birçok şiir yazmıştır. Müzik aleti olarak kaval çalan Âşık Abdil, şiirin teknik meselelerine aklının ermediğini, dünyayı evindeki küçük radyosundan takip ettiğini ifade eder. Artık yařlandđımı ve ilham yollarının kapanmaya bařladđımı ifade eden Âşık Abdil, doğduğu Ovacık köyünde yaşamakta, güttüğü keçilerle maişetini temin etmektedir (URL-2).

1.2.Âşık Abdil'in şiirleri ve sanatı hakkında yapılan çalışmalar

Âşık Abdil'in sanatçı kişiliği ve şiirleri ile ilgili üç çalışma yapılmıştır. Bunlardan birincisi aynı zamanda araştırmacı-yazar kimliğiyle Yörük kültürü ile ilgili birçok çalışma yapmış olan emekli öğretmen Ahmet Yanar tarafından hazırlanan "Silifke Ovacıklı Âşık Abdil" adlı eserdir. 2010 yılında Erdemlililer Dayanışma Yardımlaşma ve Kültür Derneği tarafından basılan kitapta âşığın kısa bir biyografisinin yanı sıra kırk dört şiirine yer verilmiştir.

Diğer çalışma Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 2011 yılında Güler Sarı tarafından "Âşık Abdil ve Âşık Cumali Üzerine İncelemeler" adıyla hazırlanan lisans bitirme tezidir. Bu çalışmada Konyalı Âşık Cumali [Efe] ile Âşık Abdil'in derlenen şiirleri ve sanat anlayışları değerlendirilmiştir.

Âşık Abdil'in sanat anlayışı ve şiirleriyle ilgili yapılan son çalışma Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi bünyesinde hazırlanan Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS) projesi kapsamında yazılan "Abdil-Abdil Yıldırım" adlı maddedir. Ömer Kırmızı tarafından kaleme alınan bu maddede Âşık Abdil'in sanat anlayışı ve bu sanat anlayışını doğuran sosyokültürel ortama temas edilmiş, şiirlerindeki tema ve gelenekten nasıl beslendiği üzerinde durulmuştur (URL-2).

Kendisiyle yaptđımız görüşmelere göre 2010 yılı sonrasında yazmış olduğu şiirlerini kitaplaştırıp yayımlama aşamasında olduğunu ifade etmiştir.

2.Âşık Abdil'in şiirlerinin biçim ve içerik özellikleri

2.1.Biçim özellikleri

Halk şiirinde biçim (şekil) ile kastedilen kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi (mısra, beyit veya dörtlük sayısının azlığı veya çokluğu) gibi dışa ait unsurlardır (Oğuz, 2001, 15).

Şiir, biçim kurma sanattır. Âşık şiirinin biçimini âşık şiiri geleneği belirler. Biçimi kırıp yeni biçimlere varmak, özü değiştirmekten zordur. Her milletin dil yapısına uygun şiir ölçüsü olmuştur. Hece ölçüsü Türk diline en uygun ölçüdür. Âşıklar çağlar boyu hece ölçüsünü en güzel şekliyle kullanarak ahenk ve anlatım yönünden gelişmesini sağlamışlardır. Hece ölçüsünün esası hecelerin sayı bakımından belirli, birbirlerine bağlı olmasıdır. Dizelerdeki hece sayısını o dizenin kalıbı yani dizenin ölçüsünü verir. Dizelerin belli bölümlere ayrılmasına "durak" adı verilir. Duraklar hece ölçüsünde uyumu sağlar, dizede tekdüzeliği önler. Dizenin duraklara ayrılması kalıbın özelliğini verir. Dizelerin duraklamasında hece bölünmez, durak yapılabilmesi için kelimelerin bitmesi gereklidir (Artun, 2008, 115).

Âşık Abdil'in yazılı kaynaklardan ve sözlü olarak kendisinden derlediğimiz bütün şiirlerinde nazım birimi olarak dördlük kullanılmıştır. İncelenen şiirlerinin tamamında koşma nazım şeklini kullanmıştır. Bu durum, onun geleneğe sımsıkı bağlanmasıyla açıklanabilir.

Âşık Abdil'in şiirleri kafiye şeması açısından incelendiğinde en çok koşmanın “abab/cccb/dddb” şeklini kullandığı görülmüştür. Bazı şiirlerinin ilk dördlüğünde kafiye şeması olarak “abcb” şeklini kullansa da bu tip şiirlerinin diğer dördlüklerinde de istikrarlı bir şekilde “abab/cccb/dddb” kalıbını kullandığı görülmektedir. İncelediğimiz şiirlerinden 23 Nisan adlı şiirinde ise aşağıda görüleceği üzere “aabb/ccdd” şeklinde kafiye şeması kullandığı tespit edilmiştir.

Bugün 23 Nisan armağandır Ata'dan
Yanlış yola gitme ha! Ayrı yaşa hatadan
23 Nisan günü milli bayram bizimdir
Şiir, marşlar söyleriz atamızdan izindir (Yanar, 2010, 56)

Âşık Abdil'in Âşık Uzun Mehmet ile yaptığı atışmada ise “abab/cccb/dddb” kafiye şemasını kullandığı görülmüştür.

Ben Mehmet Doğan'ı nasıl söyleyim
Zekâsı yüksektir Mehmet Doğan'ın
Yollarımız irak düştü neyleyim
Tavrı yumuşaktır Mehmet Doğan'ın

Ziyarete gelir özetler beni
Uzaktan yakından gözetler beni
Maratonda yener hız atlar beni
Kendisi şahlaktır Mehmet Doğan'ın (Yanar, 2010, 76)

Âşık Abdil, âşık şiirinin teknik konuları hakkında bilgi sahibi olmadığını, irticalen söylediği bazı şiirlerinde bundan ötürü ölçü ve kafiye ile ilgili bazı kusurların olduğunu ifade etmiştir (Kırmızı, 2018). Yazılı (Yanar, 2010) ve dijital kaynaklar (URL-1, URL-2) ile kendisinden sözlü olarak dinlediğimiz şiirlerinde hecenin 8'li ve 14'lü kalıplarını da kullanmakla beraber 11'li hece ölçüsünde karar kıldığı görülmüş, şiirlerinin tamamında tapşırma kuralına uymuştur.

Âşık şiirinin biçim özelliklerini belirleyen önemli unsurlardan biri de kafiye ve rediftir. Âşık şiirinin çekirdeğini oluşturan “ayak”lar (kafiye+redif) gerek serbest gerekse sistemli söyleyişlerde şiirin bütünlüğünü sağlamamın yanında farklı işlevler de üstlenir (Artun, 2011, 14).

Âşık Abdil'in şiirlerinde çoğunlukla yarım ve tam kafiye kullandığı görülmüştür. Âşıklık geleneğinde kafiye bulmada sağladığı kolaylık sebebiyle Âşık Abdil'in de yarım kafiyeyi çokça tercih ettiği, şiirde ahenk ve uyumu yakalayabilmek ve anlamı kuvvetlendirmek için rediflerden yararlandığı görülmüştür.

2.2. Dil ve üslup özellikleri

“Tarz, yol, biçim; anlatım yolu” gibi anlamları da olan üslup kendine özgülük taşıyan anlatım biçimi olarak tanımlanmıştır (Özkırımlı, 1990, 1992). Üslubu dilden ayrı düşünmek mümkün değildir. Üslup incelemelerinde sanatçının seslendiği kitle; dış dünya ile ilgili görüşleri aktarma biçimi; anlatımındaki

dil, sözcüklerin sıralanışı, tekrarlar, ikilemeler, atasözü ve deyim gibi kalıplardan yararlanma şekli; duygu, düşünce ve hayallerini nasıl aktardığı, hangi anlatım yollarına başvurduğu; mecaz dünyası; geleneğe getirdiğı yeni söyleyişler vb. unsurların araştırılmasıyla bir sanatçının üslubu ortaya çıkarılır (Çıblak, 2008, 49).

Âşık Abdil'in şiirlerindeki söz varlığı, aldığı eğitim ile yaşadığı coğrafi çevrenin özelliklerini içerecek mahiyettedir. Formel eğitimini yarıda bırakmasına rağmen köyündeki imamdan Arapça dilbilgisi kitapları olan "Emsile, Bina, Avamil" gibi eserleri okumuştur. Şiirlerinde geçen "müfret, müennes, tehليل, tahmid, zikrullah, esfel-e safilin, melekül mevt, tecvit, meyyit, iydü ekber, nevm, evlad-ı iyal, hamr, meysir, aleyhilla'ne, levh-i mahfuz" gibi kelime ve kavramlar bu bağlamda değerlendirilebilir. Zaman zaman "kıkırmak, örk, çingil, gilik, talvar, teynel, kiya, terek, anlak, ünlemek, ütmek" gibi mahallî dil hazinesinden de yararlanan âşık; mizahi taşlamalarında "sükse, impala [araba], kerkenez, Sarkozy" gibi sözcüklerden yararlanmışır. Âşık Abdil'in şiirlerini oluştururken beslendiğı kelime dünyasının renkli, aktüel ama aynı zamanda mahallî dokuyu yansıtacak bir mahiyette olduğu söylenebilir.

Âşık adaylarının geçirdikleri aşamalar, âşık sanatına yönelme (heveslenme), çıraklık, kalfalık, ve ustalık olarak dört adımda sıralanabilir. Âşıkların şiir söylemeye/ yazmaya yönelmelerinde; "soya çekim", "usta-çırak ilişkisi", "rüya görme/ bade içme" "usta malı şiirler dinleme/söyleme", "sevdalanma", "dert / sıkıntı / üzüntü çekme /" gibi durumların etkili olduğu görülmektedir (Durbilmez, 2016). Âşık Abdil, usta-çırak geleneğı içerisinde yetişmediğinden ve herhangi bir eğitim almadığından âşık şiirinin teknik boyutu ile ilgili bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Ancak o, geleneğın ve dilin kendisine sunduğı imkânlardan yararlanarak kendine özgü bir üslup oluşturmuş; doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, nasihat ve hitap yoluyla anlatım gibi anlatım şekillerinin yanı sıra tekrarlar, ikilemeler, atasözü ve deyimler gibi anlatım kalıplarından da yararlanmışır. Şiirlerinde benzetme ve telmih sanatlarına sıkça yer veren âşığın taşlamalarda özgün ve başarılı olduğu söylenebilir. Aşağıdaki örnekte görüldüğü üzere ironi yüklü dizelerle belli bir karaktere yönelik olarak toplumun sözcülüğünü yapmaktadır:

Onun için her gün piknikle pazar
Yaya yürümez ki torosla gezer
Beklemez cumayı abdesti bozar
Duşta görüyorsun Halis Özcan'ı (KK.1)

Genelde ilişkili olduğu kişiler veya hayatına temas eden farklı meslek gruplarıyla ilgili kaleme aldığı taşlamaları, yöresinde topluma mal olmuş ve belli özellikleri ön plana çıkan kişilerle ilgilidir.

2.3.İçerik özellikleri

Türk halk şiirinin konuları ortaktır. Âşıklar bireysel ve toplumsal duygu, düşünce, sevinç, keder vb. konulara tercüman olan sanatçılardır (Kartal, 2023, 121). Âşıklar, şiirlerinde çok çeşitli bireysel ve toplumsal konuları dile getirmişlerdir. Bunlardan aşk, özlem, yiğitlik, ölüm, toplum, din, zamandan yakınma ve doğa gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır (Artun, 2011, 11).

Âşık Abdil'in şiirlerinin biyografik bağlamı, onun hayat hikâyesinin eserlerinin oluşmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Âşığın şiirlerinde işlediğı konuların, yaşadığı coğrafya ve sosyal çevreyle sıkı bir bağlantısı vardır. Şiirlerinde çocuk sevgisi, aşk, gurbet, tabiat, sevgi, memleket güzellikleri, yozlaşma, sosyal değişim ve dinî hayat ile ilgili temalar çoğunluktadır. Ayrıca, çeşitli meslek grupları ve ilişkili olduğu kişilerle ilgili ironik dizeleri, mensup olduğu toplumun sözcülüğünü üstlenerek

toplumsal bir hassasiyet ve gözlem gücü geliştirdiğini aynı zamanda özgünleşmeye ve çağdaş kavramlarla şiirini güncellemeye çalıştığını göstermektedir.

Âşık Abdil şiirlerinde aşk, gurbet, tabiat, sevgi, memleket güzellikleri, yozlaşma ve sosyal değişimler gibi birçok konuyu işlemiştir. Ancak aşk ve ahiret hayatı ile buna bağlı olarak mahşer, cennet, cehennem, sırat, hesap gibi konuları işlediği şiirler çoğunluktadır. Âşığın aşkı ve sevgiyi konu alan şiirlerinde Karacaoğlan etkisi hissedilir derecede belirgin olmasına karşın özgünleşme ve çağdaş kavramlarla şiirini güncelleme çabası da vardır. Dünyanın geçiciliğini, ölümü ve ahiret hayatını anlattığı şiirlerinde tahkiyeli bir anlatım sergilenir. Âşık Abdil'in şiirleri içerisinde yazdığı destan türü şiirler de büyük bir yekûn tutar. Destanlar, bilgilendirici metinler olmaları hasebiyle âşıklar arasında oldukça rağbet görmüştür (Peker, 2022, 143). Âşık Abdil de sosyal hadiseleri, köyünde gördüğü ve radyosundan dinlediği kadar şiirlerine dâhil etmiştir. Politik figürler veya siyasete göndermeler yapan şiirler kaleme almamıştır. Hamasî duyguları konu edinen şiirleri diğerlerine nazaran az olan şair, Atatürk sevgisini ve onun tarihte oynadığı misyonu dile getirdiği şiirler de yazmıştır (URL-2).

Halkbilimi çalışmalarında biyografik bağlam olarak değerlendirilen anlatıcının hayat hikâyesinin oluşan eser üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda Âşık Abdil'in şiirlerinde işlediği konular bireysel hayatı, yaşadığı coğrafya ve sosyal çevreden bağımsız düşünülemez. Şiirlerindeki konuları bu duyarlılık çevresinde işlediği görülmüştür.

3.Âşık Abdil'in şiirlerinde dinî tasavvur

Âşık edebiyatı, halk edebiyatının diğer şubeleri ve divan edebiyatı gibi büyük ölçüde İslamî kaynaklardan etkilenmiştir. Millî malzemenin yanı sıra Kur'an ve hadisler, peygamber kıssaları, evliya menkabeleri, tasavvuf ve tarikatlarla ilgili yazılı-sözlü kaynak ve kabuller, İran ve Arap edebiyatlarından tercüme edilen eserler bu cümleden sayılabilir (Günay, 1999, 5).

Anadolu sahası âşıklık geleneği incelendiğinde İslam dininin ve dine ait motiflerin âşıkların şiirlerini besleyen kaynakların başında geldiği görülecektir. Aşağıda örneklerle detaylandırılacağı üzere Âşık Abdil'in şiirlerinde de dinî muhtevanın geniş bir yer tuttuğu görülmüştür. Çalışmanın bu bölümünde Âşık Abdil'in şiirlerine dinî içeriklerin hangi ölçülerde yansıdığı örneklerle açıklanacaktır.

3.1.İslam'ın şartları

İslam dininde iman esaslarından sonra bir Müslümana yüklenen sorumluluklar ve ameli uygulamaları ifade eden İslam'ın şartları, Âşık Abdil'in şiirlerinde Müslümanca bir hayat yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Abdil, yaratılışın gayesinin Allah'ı bilmek ve ona ibadet etmek olduğunun farkında olan bir kul olarak insanı kulluğun gereklerine davet eder:

Bir damlacık sudan yaratmış seni
Secdeye var kulluk eyle o kadar
Batından zahire var etmiş seni
Tevbeye gel murad eyle o kadar (Yanar, 2010, 20)

Allah'ı bilmek, ona hiçbir şeyi eş tutmamakla ve ibadetlerle bu inancı takviye etmekle mümkündür. Abdil; namaz, oruç gibi ibadetlerin insanın içini temizlediği ifade eder:

Âşık Abdil telkin eder tutana
İbadet mümine kalay, badana
Sakin eş koşma ha sen Yaradan'a
Kendi takdiriyle bire yazılmış (Yanar, 2010, 64)

İslam'ın şartlarının bir bütün olarak birey tarafından uygulanmasının gerektiğine inanan Âşık Abdil, namazın ve mali ibadetlerden biri olan zekâtı vermenin ölüm anında insana sağlayacağı faydayı şöyle ifade eder:

Mal kazanıp zekâtını verdiysen
Nefsani arzularını kırdıysan
Huşu ile huzuruna durduysan
Kabzı ruh olurken gül diyecekler (KK.1).

Dünya hayatını ahiretin tarlası olarak kabul eden Âşık Abdil, İslam'ın şartlarını yerine getirmenin karşılığında Allah'ın kullarına cenneti vadettiğini ve Kevser havuzundan onlara su içireceğini şöyle ifade ediyor:

Salat, zekât fakirlere baktıysan
Mazlumlara bir ışık yaktıysan
Oruç tutup susuzluğu çektiysen
Kevser'in ırmağı sel diyecekler (KK1).

3.2. Hz Muhammed sevgisi

Peygamber kıssaları, âşıklık geleneğinde âşıkların beslendiğı temel kaynakların başında gelmektedir. Bilhassa Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (S.A.V.) hayatı ve şahsiyeti etrafında geniş bir edebiyat/külliyat oluşmuş; naat, hilye, miraçnâme, hicretnâme, mevlid vb. türler bu duyarlılıkla teşekkül etmiştir.

Âşık Abdil'in şiir evreninde Hz. Muhammed sevgisi temalı şiirler, müstakil bir bölüm oluşturmaktadır. Allah'ın kâinatı, yüzü suyu hürmetine yarattığını beyan buyurduğu Peygamber Efendimizin dünyaya gelişini yaşnâme özelliğı gösteren "Kutlu Doğum" şiirinde şu dizelerle müjdeler:

Beş yüz yetmiş birde nurlandı cihan
Kutlayalım kardaş kutlu doğumu
İlahi bir ışık kutlu bir tufan
Kutlayalım kardaş kutlu doğumu
Doğdu ol saatte dinin sultanı
Melekler doldurdu hemen dört yanı
Her iki cihanda yücedir şanı
Kutlayalım kardaş kutlu doğumu (KK.1).

Peygamberlerin risaletleriyle beraber çeşitli sıkıntılara maruz kaldığı, kavimleri tarafından dışlanıp boykot veya tecride tabi tutulduğu dönemler olmuştur. Nitekim Peygamber Efendimiz de ilk vahyi, böyle

sıkıntılı zamanlarda inzivaya çekildiği Hira Mağarası'nda almış; burayı kendisi için manevi bir sığınak olarak telakki etmiştir. Âşık Abdil bu durumu şöyle ifade eder:

İsa aleyhisselam göğe gitti
Hazreti Yunus'u bir balık yuttu
Mevla'm her canlıya bir siper tuttu
Hatemin Nebi'ye Hıra yazılmış (KK.1).

Âşık Abdil, "şefaât" kavramına iman eden ve bunun ahirette tecelli edeceğine inanan samimi bir Müslümandır. Diğer milletlerden farklı olarak ifrat ve tefride düşmeden Türk milletinin Peygamber Efendimize gönlünde müstesna bir yer ayırdığını belirten âşık (KK.1) onun hak katındaki mevkiini de şöyle ifade eder.

Son Nebi'yi bize vermiş aklamış
Şefaatin ahirete saklamış
İsmine ismine kendi eklemiş
Resulüdür, elçisidir o kadar (KK.1).

3.3. Melekler

Gayba dair ve ruhani varlıklar olan melekler ve meleklerle iman, İslam'ın şartları arasında sıralanmıştır. Âşık Abdil'in şiirlerinde melekler, İslam inancı dâhilinde ve kendilerine verilen görevler çerçevesinde karşımıza çıkar. Aşağıdaki dörtlükte İslam inancına göre dört büyük meleğin görevleri manzum bir şekilde aktarılmıştır.

Mikail melaik yağmuru sever
Azrail melaik canları derer
Cebrail melaik vahiye erer
İsrafil melaik sura yazılmış (Yanar, 2010, 64)

Âşık Abdil'in şiirlerinde ölüm temasıyla bağlantılı olarak Azrail ve İsrafil'e sıkça yer verdiği dikkati çekmektedir. Aşağıda görüleceği üzere kıyametin tasvir edildiği bu şiirlerde çaresizlik ve Allah'a teslimiyet vardır:

Seçilecek bir gün ak ile kara
Merhem almayacak sinemde yara
Hakk'ın emri ile İsrafil Sur'a
Üfler birbirine katar Silifke'm (KK.1).

Ferdin ölümünü onun kıyameti olarak değerlendiren Âşık Abdil, Allah'ın huzuruna borçsuz gitmenin en büyük kar olacağı kanaatindedir:

Bir gün çalar zil gelir bir nara
Azrail göğsünde düşersin dara
Kul hakkıyla varma sakın huzura
Beş vakit namazı kıl da karışma (KK.1).

3.4. Müslümanca bir hayat sürme

Âşık Abdil, dindarane bir hayat sürmenin insana yüklenmiş en büyük mesuliyetlerden biri olduğuna inanmaktadır. Allah'ın insanoğlunun yolda yürümesi için bile Kuran'da ölçü (İsra, 16/37) koyduğunu ifade eden Âşık Abdil (Kırmızı, 2018), insanların hayatlarını bu ölçülere göre tanzim etmeleri taraftarıdır. Bu durumu bir şiirinde şöyle ifade eder:

Dünyanın dertleri yazmakla bitmez
Uhrevî meşakkat serimden gitmez
Müslüman'ım demek bizlere yetmez
Tatbik ister tatbik aman ha aman (Yanar, 2010, 64)

“Arkadaşım” şiirinde de dinî terminoloji çerçevesinde İslam'ın gündelik hayattaki uygulama ve ritüellerinden habersiz olan kişileri tenkit eder:

Tehlili temcidi bilmez
Tespîh-u tahmîdi bilmez
Tekbir-u tevhîdi bilmez
Boştur benim arkadaşım (KK.1).

Âşık Abdil, birçok şiirinde doğrudan anlatım yoluyla Müslümanca yaşamın gereklerini telkin eder. Zaman zaman bir Müslümanın kaçınması gereken halleri doğrudan aktarma yoluyla ifade eder:

Şeytana uyup da yolundan sapma
Mazlumun hakkına bir nara atma
Rüşvetle yalancı şahitlik yapma
Çare vermez para pul diyecekler (KK.1)

Abdil'in şiir dünyasında yakın çevresindeki insanlar arasında farklı meslek icra edenler önemli bir yekûn tutmaktadır. Kasap, doktor, muhtar, şoför, demirci gibi meslek erbabını bazen uyarıcı bazen de hicveden Âşık Abdil; aşağıdaki dörtlüğünde görüldüğü üzere işini hakkıyla yapan kişileri de takdir etmekten geri durmaz:

Yaptığı iş her ağızda övülür
İyi yapan işte böyle sevilir
Hile yapan Hak katından kovulur
Kazancına haram katmaz Pekçelik (KK.1).

3.5. Kötü alışkanlıklar

Âşık Abdil'in şiir dünyasında didaktik bir üslupla işlenen konuların başında kötü alışkanlıklar gelmektedir. Kötü alışkanlıkların hem birey hem de toplum için oluşturacağı tablonun farkında olan âşık, şiirlerinde uyarıcı görevindedir. Nicelik itibarı ile birçok şiirini bu konuya tahsis eden Abdil, içki ve kumarı kötü alışkanlıklar silsilesinin ilk basamağına oturtur:

Hamr ile meysir bize yakışmaz
 Ehl-i Müslim gayrilere takılmaz
 Mübarek günlerde kadeh tokuşmaz
 Bunu yapan bize hor bayram günü (Yanar, 2010, 24)

İçki ve kumarın insanı maddi ve manevi bir yıkıma götürdüğüne inanan âşık, insanın kendisini bunlardan sakındırması için İslam dininin amelî yükümlülüklerini bütünlük içerisinde yerine getirmesi gerektiğini şöyle ifade eder:

İçkiyi kumarı örnek alırsın
 Tükenir paralar bakar kalırsın
 Cumaya bayrama koşar gelirsın
 Vakit namazını kıldın mı sen hiç (Yanar, 2010, 73)

Kötü alışkanlıkların ibadetleri engellemenin yanında aile içi şiddete sebep olduğunu, böylece birçok yuvayı yıktığını vurgulayan âşık; bunların neler olduğunu sıralamaktan da geri durmaz:

Abdesti namazı geri attırır
 Kör şeytanın dediğini tutturur
 Aile içinde şiddet yaptırır
 Eroin, nikotin aldırır para (KK.1)

Birçok şiirinde doğrudan anlatımı bir üslup özelliği olarak benimseyen Âşık Abdil, dolaylı yollara ve mecaza başvurmadan okuyucularına/dinleyicilerine adeta “yapılacaklar” ve “yapılmaması gerekenler” listesi sunar:

Şeytana uyup da yolundan sapma
 Mazlumun hakkına bir nara atma
 Rüşvetle yalancı şahitlik yapma
 Çare vermez para pul diyecekler(KK.1)

3.6. Ahiret Hayatı: Kabir, Cennet, Cehennem

İslam dininin esaslarından biri olan ahiret inancı ve ona bağlı kabir hayatı, cennet, cehennem, sırat, hesap gibi kavramlar da Âşık Abdil'in şiirlerinde temas edilen dinî muhteva unsurlarındandır. Şiirlerinde tasavvufî neşvenin izleri pek görülmesi aşağıdaki şiirde görüleceği üzere ahiret endişesi onu zaman zaman düşünmeye sevk eder:

Şöyle kendine bak ne kadar yaşın
 Dünyada dolaşmak değildir işin
 Ferdi bir mekânda ahreti düşün
 Ağla, gözyaşını sil de karışma (KK.1)

“Dünya ahiretin tarlasıdır.” hadisinden (Söylemez, 2017, 744) hareketle “Ahretin dünyası tarlanın yüzü” dizelerini kaleme alan âşıka hesap endişesi ve cehennem korkusu belirgindir. Nefsine ve şeytana uyararak bir hayat sürenlere cehennem ateşini hatırlatır:

Çağdaş yaşan deyip zevkini yaşar
Şeytana uyarak yolundan şaşar
Esfelin ateşi kükreyip taşar
İşte götür bunu, al diyecekler (KK.1)

İnsanın ölümü kendi kıyameti olarak kabul edilir. Ölümünden sonra başlayan kabir hayatının ilk merhalesi sorgu meleklerine gereken cevabı verebilmektir. Bu itibarla İşlam âlimleri kabir hayatını, sorulara verilen cevaplara göre “cennet bahçelerinden bir bahçe” veya “cehennem çukurlarından bir çukur” olarak tasvir etmişlerdir (Söylemez, 2017, 1247). Âşık Abdil de bu sorulara doğru cevap vermeyi Allah'ın ipine sımsıkı sarılmayla mümkün olacağını ifade eder:

Bizim Abdil der ki koşup yorulup
Kabre inince sual sorulup
Kur'an'ın ipine sıkı sarılıp
İşlam'dan nasibin aldın mı hiç (Yanar, 2010, 74)

Ahret yurdunda cennet ve cehennem adlı iki durak olduğuna inanan âşık, insanların bu dünyadaki tercihlerinin gidecekleri yeri belirlediğine inanmaktadır. Bu durumu ve insanların tercihlerinin sonucunu detaya inmeden kabaca şu şekilde tasnif eder:

Allah'ın uğrunda çalışanlara
Cennet-i âlâ da kal diyecekler
Şeytanın peşine takılanlara
Cehenneme gider yol diyecekler (KK.1)

Sonuç

Âşık edebiyatı, yüzyıllar içerisinde oluşan icra töresi ve kuralları ile süreklilik kazanan bir gelenek edebiyatıdır. Geleneğe bağlılık iddiasıyla bu çerçevede ürün veren âşıkların, geleneğin kural ve kaidelerine uymaları beklenir. Bunlar, âşık şiirinin biçimini ve geleneğini oluşturan önemli unsurlardır. Bu çalışmada incelenen Âşık Abdil'in şiirlerinin kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi gibi biçime ait unsurlar açısından geleneğin kural ve kaidelerine bağlı kaldığı görülmüştür. Âşık Abdil, usta-çırak geleneğine tabi olamadığını ve âşık şiirinin teknik boyutunu bilmediğini ifade etmiştir. Ancak doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, nasihat ve hitap gibi farklı anlatım şekilleri ile kendine özgü bir üslup geliştirdiği görülmektedir. Âşık Abdil'in yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen şiirleri incelendiğinde onun üslubunu dilin yanı sıra hitap ettiği kitle, dünya görüşü ve esnek dil kullanımı gibi unsurların şekillendirdiği görülmektedir. Âşık Abdil'in söz varlığı, Arapça dilbilgisi kitapları okumasıyla ve yaşadığı coğrafyanın etkisiyle şekillenmiştir. Şiirlerinde yer alan kelime ve kavramlar, formel eğitimi olmamasına rağmen geniş bir kelime dağarcığına sahip olduğunu göstermektedir.

Âşık Abdil'in ilk şiirlerindeki lirik anlatımın, zamanla yerini didaktik bir söyleyişe bıraktığını söylemek mümkündür. Nitekim olgunluk dönemindeki şiirlerinde, etik değerler ve dinin gerekliliklerinin anlatımı ve öğretilmesi endişesi ön plana çıkmakta, kötü alışkanlıklara ve onların birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmektedir. İçki, kumar ve diğer zararlı alışkanlıkların insanları maddi ve manevi olarak yıkıma sürüklediği vurgulanırken, İşlam'ın ameli yükümlülüklerini yerine getirmenin bu tür alışkanlıklardan korunmanın anahtarı olduğu ifade edilmektedir. Âşık Abdil, bahsi geçen bu etik ve dini bakış açısı ile dünya hayatının geçiciliği, ebedi hayata hazırlık yapmanın önemi, günahlardan

kaçınmanın gerekliliği gibi konuları; insanın ölümü, hesap günü ve bu dünyadaki tercihlerin ahiretteki durumu belirleyeceğini örneklerle göstermeye çalışır. Yine İslam'ın esasları olan iman, ibadet, ahiret inancı, Allah ve peygamber sevgisi, cennet, cehennem, Allah'a teslimiyet, nefis ve şeytana karşı mücadele gibi temalar bu bakış açısıyla sunulur. Abdil, İslam'ın ibadetlerine vurgu yapar ve namaz, oruç, zekât gibi ibadetlerin insanda manevi bir arınmaya vesile olduğunu ve Allah'ın rızasını kazandırdığını ifade eder.

Âşık Abdil'in dinî muhtevaya sahip şiirlerinde tasavvufî neşveye rastlanmasa da onun şiirlerinde derin bir manevi arayış, Allah'a olan sevgi ve bağlılık hissedilir. İnsanın manevi hayatına odaklanan şiirlerinde, doğru tercihlerin ve Allah'a olan samimi bağlılığın önemi vurgulanır, bu temaları işlerken didaktik bir tutumla insanın iç dünyasına hitap eder, manevi yolculuğuna ve manevi arayışına işaret eder.

Kaynakça

Yazılı kaynaklar

- Artun, E. (2008). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Artun, E. (2011). *Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Balkaya, A. (2014). "Halkbilim Kuramları Işığında Âşıkların Şiirlerini Yazıya Geçirmeme Nedenleri Üzerine Düşünceler", *Karadeniz Dergisi*, 22: 25-36.
- Çıblak, N. (2008). *Âşık Şiirinde Taşlamalar*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2007). *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*. İstanbul: 3F Yayınları.
- Durbilmez, B. (2013). "Halk Bilimi Araştırmalarının 100. Yılında: 'Halk Bilimi' ile 'Edebiyat'ın Ortak Alanları ve 'Halk Edebiyatı' Üzerine Bir Değerlendirme", *Millî Folklor*, 12 (99): 101-112.
- Durbilmez, B. (2016). *Âşık Edebiyatı ve Taşınarlı Halk Şairleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Durbilmez, B. (2019). *Derviş Tarzı Türk Edebiyatı ve Sıdkı Baba Dîvânı*. İstanbul: Bilge Kültür- Sanat Yayınları.
- Düzgün, D. (2006). "Âşık Edebiyatı". *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (Ed. M. Öcal Oğuz). Ankara: Grafiker Yayınları, 169-212.
- Ekici, M. (2011). "Âşıklık Geleneğinin Güncel Sorunları". *Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (THBMER) Yayınları, 17-23.
- Günay, U. (1999). *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kartal, A. (2023). "Çobanlıktan Ozanlığa Bir Kalem Şairi : Ozan Seyfi ve Şiirleri", *Selçuk Türkiyat*, (58) : 111-134.
- Kaya, D. (2003). "Başlangıçtan Günümüze Âşık Edebiyatı". *Âşık Edebiyatına Giriş*. Bişkek: Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 3-8.
- Köprülü, F. (1999). *Edebiyat Araştırmaları*. Ankara: TTK Basımevi.
- Oğuz, M. Ö. (2001). *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*, Ankara : Akçağ Yayınları.
- Özkırmımlı, A. (1990). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. C.4, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Peker, S. (2022). "Aksaraylı Âşık Türyan Gözüm'ün Sanat Anlayışı ve Destanları Üzerine Bir Değerlendirme", *Selçuk Türkiyat*, (55) : 135-149.
- Sakaoğlu, S. (1998). "Türk Saz Şiiri", *Türk Dünyası El Kitabı*. C. III, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 282-304.
- Söylemez, İ. (2017). *Türk İslâm Edebiyatında Manzum Kırk Hadisler*. Doktora Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). İçerik Analizi ve Uygulama rnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Sözlü kaynaklar

Abdil Yıldırım, Mersin/Ovacık Köyü, 1946, ilkokul, oban [23.12.2018 tarihinde mer Kırmızı tarafından yapılan görüşme].

Elektronik kaynaklar

URL-1: <https://www.youtube.com/watch?v=yf2ızbulofo&t=632s> (Erişim Tarihi 25.06.2023)

URL-2: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdil-abdil-yildirim> (Erişim Tarihi 25.06.2023)